

Lars Hee

En dannelsesrejse i Italien

På jagt efter den tabte livsstil

2. udgave

*Forside
Franco fører an mod den romerske
villa. Dag 55, side 123.
Cropani*

*Med forord af
kongelig kammersanger
Stig Fogh Andersen*

Tilegnet gode venskaber

Indhold

Forord v. kongelig kammersanger Stig F. Andersen

Indledning

Prolog

Trentino-Alto Adige

Veneto

Lombardiet

Piemonte

Ligurien

Toscana

Marche

Umbrien

Campania

Calabrien

Sicilien

Puglien

Abruzzo

Emilia-Romagna

Den tabte livsstil

Epilog

Opskrift-indeks

Italienske film

Noter

Rute

Bed and breakfast

Forord

H C Andersen skrev *at rejse er at leve*. Det blev til en talemåde, som hørte den gammeldags dannelsesrejse til, men den kan næppe bruges, når det gælder den moderne charter-rejseform. Forbrugerrollen, som fastholder mennesket af i dag i passivitet, har slugt den gamle måde at rejse på. På forhånd har rejsebureauerne tygget alle indtryk. De har fordøjet og gylpet dem op som en grå, hverdagsmedister; i bedste fald med lidt krydderier fra Spanien eller Thailand, som lader os tro, at vi oplever den store verden. Ensformigheden bliver total, når rejsen skal dreje sig om grisefester og Reality Shows med druk-konkurrencer; overfladisk og ligegyldig, uden dybde, uden mulighed for refleksion og uden kvalitet. Underholdning, underholdning, underholdning!

Vores livsstil, hvis man overhovedet kan kalde det stil, er indrettet på folkeferie og fastfood, og der skal ikke rokkes ved fobier og fordomme. Vi vil have sydens sol over egen græsplæne. Magelighed frem for alt. Vi er enige om at den eneste ulempe ved middelhavslandene er, at der bor så forbandet mange sydeuropæere, og at der ikke er ordentligt rent på toiletterne.

Begrebet dannelse var engang tæt knyttet til en forståelse af, og en menneskelig rummelighed i forhold til andre kulturer. I dag er dannelse forsvundet og erstattet af "forbrugerisme".

Lars' dannelsesrejser, de seneste to år, har adskilt sig totalt fra den nemme charterrejse. Først tre måneder i Firenze med det formål, at tilegne sig det italienske sprog, og dernæst tre måneders gennemrejse i hele Italien. To rejser med refleksion, menneskelige oplevelser og øget åndelig indsigt.

Lars har med sine dannelsesrejser genfundet datidens hensigt. Han rejste, med det formål, at komme ind under huden på de lokale, at møde det fremmede i øjenhøjde og bibringe rummelighed og forståelse for andre kulturer og blive endnu mere en humanistisk verdensborger med selvværd, identitet, livsgrundlag og ståsted. Ikke noget der er specielt fremherskende i Danmark nu for tiden. Lars forsøger - hvad vi alle burde gøre - at se egne rødder i et større perspektiv.

Det er en stor glæde at læse om Lars' rejse gennem Italien, og hans fortællemåde gør, at jeg føler, jeg selv er med hele vejen.

*Kongelig Kammersanger
Tenor, Stig Fogh Andersen*

Indledning

Denne bog er resultatet af min anden dannelsesrejse gennemført i Italien i foråret 2011. Bogen skildrer en rejse i dannelsens univers, hvor jeg undervejs kastede blikke bagud, både for at blive klogere og for bedre at være i stand til at navigere frem mod mit næste mål. Poesi voksede frem i inspirerende øjeblikke, og refleksioner opstod vilkårligt. Min odysse blev også krydret med en række noveller, som spirede med afsæt i det, den lokale fortalte mig. Dramatiske fortællinger, eventyrlige beretninger, skæbner, historiske begivenheder og øjenvidneberetninger. 13 korte fortællinger, der kommer til at stå alene, og som jeg udgiver sideløbende med denne bog. Selve dannelsesrejsen er omsat til et tidsbillede af det Italien, jeg flirtede med, og jeg nærer håb om at læseren kan fornemme de gode stemninger, både når der smages på mine ord, mine billeder og de genfundne måltider, jeg afslutter kapitlerne med, og som er blevet mine favoritter. Skænk et glas vin, sæt dig godt til rette og nyd rejsen!

Prolog

En idé opstod ud af ingenting.

I 2009 foretog jeg min første dannelsesrejse i Italien. Allerede i 2010 legede jeg med tanken om endnu en rejse, hvor temaet skulle være Italien rundt i et forsøg på at komme tæt på de lokale. Jeg påbegyndte den indledende planlægning sideløbende med mine italienske studier på Københavns Universitet og var hurtigt på plads med en skabelon. Ruten lagde jeg, således at jeg havde i omegnen af 350 kilometer mellem de byer, jeg havde udvalgt.

For at komme tæt på lokalbefolkningen udså jeg mig 26 forskellige, ikke-turistede bed & breakfast og gik i dialog med værterne. Det var mit mål at skabe en god rapport til alle værter allerede inden min afrejse. Til alt held blev mit projekt modtaget som *una bella storia*, og jeg fik god hjælp fra alle egne af støvlelandet. I Danmark var venner og bekendte begejstrede, og mine børn syntes, jeg var cool.

Jeg benyttede min egen bil og valgte biltoget fra Hamborg til Bolzano. På denne måde undgik jeg 1000 kilometer kedelig tysk autobane. Samtidig var jeg veludhvilet, når jeg med store forventninger, og masser af lampefeber, kastede mig ud på dybt, italiensk vand. Til de udvalgte bed & breakfast havde jeg i forvejen sendt en e-mail om mit projekt, skrevet på italiensk og med alle de høflige fraser, man ser i den italienske korrespondance:

Kære Herrer

I foråret 2011, med afrejse fra København den 25. februar, tager jeg til Italien i tre måneder for at gennemføre en rundrejse i bil. Der er tale om en dannelsesrejse, og et af resultaterne bliver min næste bog "En dannelsesrejse i Italien - på jagt efter den tabte livsstil". Det er vigtigt for mig at komme i kontakt med de lokale; i byerne, på landet, unge, gamle, rige og fattige.

Det, der har min interesse, er ikke turistattraktioner men spændende traditioner, lokale, enestående historier, anekdoter, fordomme, glæder, sorger og interessante familieskildringer. Min egen historie er et sådant eksempel: En af mine aner var Holmens Provst i København. Han gennemførte omvendelsessamtalerne med Grev Enevold Brandt tilbage i 1771, inden han og Kabinetssekretær Johann Friedrich Struensee, i 1772, blev henrettet udenfor Københavns mure. De blev begge dømt for magtmisbrug og majestætsfornærmelser. Struensee ligeledes for sit forhold til den danske dronning.

Måske har De kendskab til en lignende historie, eller måske kender De nogen, jeg kunne have interesse i at møde.

Jeg takker Dem ærbødigst.

Jeg vil for evigt være taknemmelig for den opbakning, jeg fik, og ikke mindst alle de spændende beretninger jeg lagde øre til undervejs. Af grunde, som for mig er vægtige, er nogle personer og iagttagelser udeladt.

Det er bevidst, at jeg tog udgangspunkt i begrebet dannelse, da min færd i Italien, ud over selve oplevelsen, gerne skulle udvikle min personlighed. Nedenstående poetiske anskuelse berører emnet. Jeg skrev poesien efter en håbløs dialog med min overbo, på dagen hvor endnu en klaphat respektløst havde udgivet en bog med Muhammed tegninger, og hvor Dansk Folkeparti igen lod deres fremmedhad skinne igennem i medierne.

Jeg søgte på ingen måde at finde de vises sten på denne rejse, men jeg stillede undervejs skarpt på nogle af de oplevelser og problemstillinger, der forekom mig iøjnefaldende.

Den danske model

*I nat drømte jeg om afstumpethed og snæversyn
Fantasier og oplevelser som kuglelyn;
Reflekterede her til morgen over dette billede
Alt imens Mozart stimulerende spillede.*

*Har bemærket det før i dette land
Lurer på om denne drøm kan være sand;
Tænker om min fædrene jord er ramt
Har ikke svaret, men bliver en kende skræmt.*

*Einstein udtrykte engang, at to ting var uendeligt
Universet, hvilket vi vist alle finder almindeligt;
Det andet, den menneskelige dumhed
Han var selv i tvivl om den første ed.*

Hvad der er det sande svar, kan jeg næppe vide

*Ej heller er det min opgave at tildele en bredside;
Alligevel er jeg intimideret over, hvor galt det står
til
Når jeg overhører, iagttager og afkoder om man
vil.*

“På jagt efter den tabte livsstil” valgte jeg som undertitel til bogen, og den skulle sikre min fokus. Ordet livsstil er udtryk for den måde, vi vælger at leve vores liv på, og som kan debatteres i forhold til både geografiske og kulturelle livsbetingelser.

Min første dannelsesrejse gik til Firenze i 2009. Her studerede jeg italiensk på Scuola Leonardo da Vinci i tre måneder. Min anden dannelsesrejse blev en rundrejse i hele støvlelandet på 85 dage og over 7500 kilometer. Se ruten på side 207. I dag er min bagage fyldt med vidunderlige minder, gode bekendtskaber og ny indsigt.

Det eventyr vil jeg gerne dele.

Trentino-Alto Adige

En ny flirt med Italien står for døren.

Tøbrud

Jeg visualiserer, hvordan jeg bedst udfører min nye rolle, men finder det vanskeligt at få detaljer til at fremstå i et samlet perspektiv. Udfordringen er at forblive i nuet. Alt andet er fremtid og uden betydning, indtil jeg når min næste destination og fremtiden bliver mit næste nu.

Marts 2011

Dag 1

Klokken er syv, og jeg kan ikke sove mere. Jeg føler mig på toppen, og jeg har fuld tillid til, at jeg vil lykkes. Tanken strejfer mig dog, at tre måneder er lang tid, hvis ikke jeg finder noget interessant at skrive om. Morgenen er uimodståeligt smuk, og toget snegler sig af sted gennem Sydtyrol og det sidste Alpe-stykke. Lyden af skinnernes samlinger forplanter sig ind i kupeen, og togstammen knirker, hver gang der kommer en ny kurve. Mens jeg nyder det spektakulære syn af sneklædte tinder, føres jeg tilbage til slutningen af 1960'erne, da mine forældre i et stresset øjeblik, på vej til Locarno i Svejts, "satte min søster og mig af" på en øde perron midt i Alperne, fordi toget var standset for rødt i få minutter. Heldigvis er jeg i dag bedre rustet til at blive kastet ud på dybt vand.

Endelig ruller biltoget ind på perronen i Bolzano. Det er den 26. februar 2011; Klokken er 10.30, og jeg har ingen anelse om, hvad der venter mig.

Hotel Post Gries er et standard-hotel, centralt beliggende, med underjordisk parkering. Jeg bliver hurtigt klar over, at jeg er nødt til at nedjustere "mine italienske forventninger". Når jeg snakker italiensk, bliver der svaret på tysk, og de få gange jeg oplever italiensk, er det på uforståelig dialekt. Med bilen skaffet af vejen og min bagage stillet op på værelset går jeg i byen for at anskaffe mig et Italiensk telefonnummer og et mobilt bredbånd, så jeg kan komme på internettet. Ristorante Antico Abramo danner herefter rammen om en god frokost. Overalt på turen nyder jeg det gode, lokale køkken og dertil bordvin fra området. Den er billig, og kvaliteten er i orden. Kvaliteten skyldes, at italienerne også selv vælger bordvin, når de spiser ude, og en italiener med respekt for sig selv indtager kun fødevarer af høj kvalitet.

Det er 14 grader, der er forår i luften og højt til loftet. Den sprøde, rene alpeluft gør godt efter måneders hidsig vinter i Danmark. Jeg indtager Bolzano med de to floder Talvera og Isarco, der forener bydelene. En symbolsk triumfbue minder en om den tysk-italienske konflikt. Sejrsmonumentet, som blev opført på Mussolinis ordre og indviet den 12. juli 1928 af Kong Victor Emmanuel III, er tilegnet martyrerne fra 1. Verdenskrig. Det var italienerne, der erobrede Sydtyrol, og sejrsmonumentet har alle dage været en torn i øjet på den tysktalende del på grund af den provokerende tekst:

"Placer banneret her ved grænsen til fædrelandet. Fra dette punkt uddannede vi de andre med sprog, lov og kultur!"

Egentlig var der mere tekst, men den er fjernet på grund af hærværk, da den "pustede for meget til ilden".

En stor, sammenbidt, ældre herre i en sølvgrå Fiat Punto er ved at parkere. Han er tydeligt ældet af sol og vind. Nu

læner han sig tilbage i bilen, tager dagens avis frem og læser. Det er lise for sjælen, som har han trukket stikket ud. Er det en flugt fra virkeligheden? Finder han her øjeblikkets fred og ro? Måske fred for en kone der bebrejder ham for hans usunde levevis eller måske en kort pause fra en sur hverdag på et job, han aldrig har været tilfreds med. Jeg bliver betaget af hans kropssprog og får lyst til at spørge, om jeg må høre hans historie, om ikke andet så for at øve mig på denne, for mig, grænseoverskridende handling. Jeg føler ubehag ved tanken. Jeg tør ikke. Det er ikke rette tidspunkt. Med en bekymret tanker på hvordan jeg får etableret denne form for kontakt, slentrer jeg tilbage til hotellet. Jeg gynger efter togturen, som havde jeg været ude at sejle.

Dag 2

I dag oplever jeg den første skuffelse med mit italienske netværk. En af mine bekendte i Danmark har givet mig navnet på en kvinde i Bolzano, som gerne vil assistere mig ved min ankomst. Jeg skriver til hende i god tid om min dannelsesrejse, og hun svarer, at hun er glad for at kunne hjælpe. En måned før afrejse følger jeg op på min henvendelse. Jeg spørger, om hun kan oplyse mig navnet på et lavpris mobilselskab og et centralt beliggende hotel. Jeg rykker høfligst efter en uge, men der kommer intet svar. Diego i Napoli, som jeg kender fra København, kommer mig til undsætning, og orienterer mig om et kampagne-tilbud fra mobilselskabet Wind. Hotellet finder jeg selv. Efterfølgende dobbelttjekker jeg med Bolzano-kvinden, om Hotel Post Gries er i orden. Hun undskylder, at hun ikke kender stedet men glæder sig til at møde mig i Bolzano. I går meldte jeg min ankomst. Jeg hørte aldrig mere!

”Hvad kan du tillade dig at forvente?” spørger jeg mig selv. Alligevel mærker jeg en kæmpe skuffelse, og jeg føler mig pludselig sårbar; 85 dage kan blive en meget lang dannelsesrejse. *”What the hell, I’m a Hee-man, I can take it!”* skriver jeg på Facebook og beslutter undervejs at vurdere, om oplevelsen siger noget om hende, eller om italienerne generelt. I morgen er det alvor. I morgen går det løs i Verona og jeg skal finde modet til, helt uopfordret, at komme i dialog med de lokale. Mit besøg i Bolzano havde trods alt blot til formål at ”lande” i Italien, og helst på benene.

I en trist arkade spiser jeg samme aften på en restaurant, jeg normalt ville gå i en stor bue uden om. Men jeg bliver draget ind i en lille verden midt i Bolzano.

*Modsatte side
Et møde med tysk og italiensk
mentalitet og arkitektur.
Bolzano*

En stor glasdør med tykke, røde gardiner giver den et germansk præg. Jeg går igennem en tysk bierstube og kommer ind i selve restauranten. Den har med garanti ikke ændret udseende de sidste 30 år. Madlugten er tung og sovseagtig. En odør der minder mig om min barndom i 1960’erne, da jeg med mine forældre var på weekendture til Lübeck og Hamborg.

Tre timer og fem sider notater senere slentrer jeg tilbage til mit hotel. Jeg er mæt, tilfreds og med en idé til en bog om fortællinger fra støvlelandet.

Nedenfor
Uanset hvor jeg retter kameraet,
udfordres jeg af en stemning.
Verona

Et genfundet måltid med vildt

Pappardelle al ragù di cinghiale

Pappardelle med kødsauce af vildsvin

4 personer

Ingredienser

500 g Pappardelle

400 g økologisk oksekød

2 dåser færdiglavet vildsvine-ragout (fra specialbutik f.eks. Supermarco)

4 spsk god jomfruolivenolie

2 fed hvidløg

2 gulerødder

2 løg (hvide, mellemstore)

1 flaske passata di pomodoro (tomatsauce)

2 dl rødvin

1 stilk blegselleri

1 spsk rosmarin

½ spsk salvie

1 stykke Parmesan eller Grana Padana

Salt og peber

Kødsauce

Hak hvidløg og løg og sautéér i varm olie uden at brune. Hak gulerødder og selleri fint og tilsæt. Fortsæt for lavere varme. Hak rosmarin og salvie og tilsæt. Efter cirka fem minutter tilsæt først hakket oksekød og efterfølgende vildsvine-ragout. Hæld tomatsauce og vin i retten, når kødet har taget farve, og smag til med en god flagesalt og friskkværnet peber. Lad retten simre.

Pappardelle

Benyt en stor gryde og meget vand. Gerne 1 liter pr. 100 gram pasta. Kom salt i det kogende vand, 10 gram pr. liter, og tilsæt pastaen. Omrør forsigtigt et minuts tid. Vær opmærksom på, hvor mange minutter, der står på pakken men smag selv med undervejs, det giver størst sikkerhed for at servere al dente. Si vandet fra, men lad pastaen blive i gryden. Tilsæt en smule ragout og vend forsigtigt. Når saucen klæber til pastaen, giver den smag og sikrer en god konsistens.

Servering

Portionsanret i store, dybe, gerne lune, pastatallerkener. Læg en ekstra portion kødsauce på pastaen. Kom eventuelt osteflager på ved servering, men lad osten ligge klar på bordet så man kan rive efter behov.

Kommentarer

Smag til med en god vildtfond, hvis retten mangler kant.

Papardelle er den bredeste slags bånd-pasta. I andre bredder fås tagliolini, fettuccine og tagliatelle. Alle typer pasta er egnet til denne ret. Benyttes frisk pasta, da følg anvisningen på pakken.

Tilberedes kødsaucen dagen før, er det en smagsmæssig gevinst.

En rød Chianti Classico fra Toscana vil klæde denne ret.

Nedenfor

*En moderne dannelsesrejse gennem
middelalder-idyl og design-ikoner.*

Punta Secca

Veneto

Den italienske stemning kommer ind under huden.

Modsætninger mødes

I modsætning til hvad jeg har erfaret på det danske arbejdsmarked, oplever jeg lidenskab i alt hvad italienerne foretager sig. Om det er i tilblivelsen af den spritnye, gule Ferrari 458 Italia, den friske Gnocchi eller vedligeholdelsesarbejdet på det romerske amfiteater, udføres arbejdet med passion.

Marts 2011

Dag 3

Alperne har jeg lagt bag mig, den heftige slud er drevet over, og jeg kører ind i Verona med fuld sol. Første stop er Supermercato Family, hvor jeg "provianterer". "Ahhhh Danimarca," siger hun og rækker en Espresso over disken. "Un Euro, Signore!" Jeg bærer seks flasker vand, en dagcreme og et par italienske film ud i bilen. Med italienske film forestiller jeg mig, at jeg kan træne mine sproglige færdigheder undervejs. De skal være produceret i Italien, med italienske skuespillere, med et tema, der kan fastholde min interesse og med italienske undertekster. Bagerst i bogen kan du se en liste over de udvalgte film. De er værd at se.

Ponte di Pietra havde Alice sagt, derefter til venstre, væk fra den gamle bydel, få hundrede meter gennem en nyere bydel, og jeg vil holde foran en rusten metalport. 'B&B da Alice' står der på en af de otte dørklokker. Alice svarer med det samme, porten går op og jeg begynder opstigningen. 100 meter op ad alleen, herefter skarpt til venstre, igen op, endnu 50 meter, så skarpt til højre.... Sådan fortsætter det igennem otte sving, indtil vejen ender ved en vidunderlig, gammel 1700-tals landejendom med den mest formidable udsigt over det antikke Verona. Forældrene bebor to tredjedele og datteren Alice, resten. Da Alice har vist mig til rette, undskylder hun med ordene. "Min far har tilberedt friske Gnocchi til frokost. Det er sæson. Jeg er nødt til at gå, men vi tales ved senere." Da jeg også vil have friske Gnocchi, vender jeg næsen ned mod centro storico; via Ponte di Pietra, over floden, ind bag de gamle mure og der, til højre, ligger Osteria Alcova del Frate; den tager jeg. Tjeneren er sicilianer, og han synes det er cool, at jeg er på min anden dannelsesrejse i Italien. "Kommer du til Sicilien?" spørger han nysgerrigt. Jeg fortæller om mine planer, og

han eksploderer i begejstring. "Når du kommer til Taormina, skal du spise på Ristorante Il Gabbiano," slynger han ud over disken. "Den ligger vidunderligt lige ved Isola Bella. Det fås ikke bedre; tag din kæreste med!" griner han. "Det vil I ikke fortryde." Jeg noterer, og nyder hans anbefalinger til det gode, lokale køkken, der blandt andet tilgodeser mit ønske om frisk Gnocchi.

Ved et andet bord sidder to trunter, der får mig til at trække på smilebåndet. De har tilsyneladende deres udfordringer med mænd:

"Mænd tænker kun på tre ting," siger den korthårede. *"Paven, fodbold og deres mor".*

"Ja," svarer den anden. *"Jeg er enig, og jo længere sydpå, jo mere knyttet er de til deres mor".*

"Si si - Raffaellas mand kommer fra Sicilien. Han er romantisk, besidderisk og jaloux," runder veninden af med ringeagt i stemmen.

Modsatte side

Dante, Petrarca og Boccaccio¹ tog et opgør med det latinske sprog og gjorde italiensk til folkemål.

Verona

Da jeg vender tilbage, melder jeg min ankomst ved porten: "Lars sono!" "Du kan godt lide Kommissær Montalbano,"

gnitrer det ud af den lille højtaler, mens porten går op. "I TV-serien svarer Kommissæren ofte *Montalbano sono*, når han tager telefonen. Det er ikke almindeligt, så jeg tænkte straks på ham, da du svarede," siger Alice med et smil, da jeg træder ind i køkkenet fem minutter senere. Jeg bekræfter og tilføjer, at ordene i den rækkefølge ligger godt i min mund og fortsætter. "Til gengæld frustrerer det mig, at jeg ikke forstår en bjælde af hvad han siger." "Heller ikke jeg! Veronesere og sicilianere forstår ikke hinanden særlig godt," bedyrer Alice.

Dag 4

Jeg starter dagen med en god morgenkaffe i det charmerende, lille køkken. Alice vimser rundt, mens vi sludrer om karriere, familie, historie og politik. "I Danmark sætter langt de fleste politikere, efter min mening, deres egen personlige magtsyge over mit lands ve og vel, og det hele er endt i spin og personlige strategier. Alt imens vi, som land, kommer bagud med uddannelse, sundhed og sygehusvæsen. For eksempel er danske unges læsefærdigheder blandt de dårligste i Europa, har jeg netop læst," slutter jeg. Alice smiler. "Vi har lignende problemer her i Italien". "Hvad er dine planer?" spørger hun. "Jeg vil udforske den gamle bydel, og jeg starter uden for murene ved det antikke amfiteater. "God idé," smiler hun. Allerede da jeg kørte ind i byen, lagde jeg mærke til den romerske ruin. Spændende er ikke så meget amfiteatret, der er fra tiden omkring Kejser Augustus, men måden hvorpå ruinen blev opdaget. En rig Veroneser, Andrea Monga, købte omkring 1830 en stor del af området langs floden, udenfor murene. Andrea Monga ønskede at sanere denne bydel, der var pakket med faldefærdige og primitive hytter. Da han lod